ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 200787
Crèdits: 6
Tipologia: FORMACIÓ OPTATIVA
Matèria: CONTEXT I DESENVOLUPAMENT EN METODOLOGIES DE RECERCA
Curs: QUART
Semestre: PRIMER
Equip docent: CARLA MAÑOSAS / CRIS NOGUER
Hores dirigides: 60h
Hores supervisades: 8h
Hores autònomes: 82h

CONTINGUTS DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de metodologia teoricopràctica. El seu objectiu general és el d'articular recursos i metodologies procedents dels camps de saber de les ciències socials i dels àmbits cientificotècnics amb la pràctica investigadora en arts i dissenys.
En les quatre assignatures que componen la matèria, s'aborda una dimensió d'anàlisi teòrica, reflexiu i posicionat dels recursos implicats en el procés propi de treball;
una dimensió prospectiva i propositiva en relació amb el propi projecte, orientada cap a i des de l'autonomia de l'estudiant; una dimensió instrumental de la pràctica investigadora amb el domini de recursos i mètodes de treball adequats a la singularitat del projecte propi.

FICCIÓ
ARXIU
SUBJECTE I COMUNITAT
ENTORN I MATÈRIA

ENTORN I MATÈRIA

Aquesta assignatura desitja apropar-nos a la interseccionalitat dels feminismes, dels ecologismes, dels moviments socials i decolonials, per tal de dibuixar un saber i un fer des de les arts, l'artesania i el disseny col·lectiu, coimplicat i sostenible.
El capitalisme patriarcal ha produït un present malestant, unes subjectivitats zombis esclaves del treball i la producció, i una Terra a la vora del col·lapse; per tant, cal reapropiar-nos de la nostra qualitat propositora i agencial per tal de confiar en els sabers d'allò viu, tant de la Terra com de la pròpia societat, i així construir un món comú i co-sostenidor. Des d'aquesta perspectiva, és molt necessari repensar qüestions tant de treball productiu com reproductiu, històricament fet per persones socialitzades amb el gènere femení, que com a propositores de diverses pràctiques artístiques passen per un important posicionament ètic, que va des de la tria i tracte dels materials, com de les relacions humanes i no-humanes que teixim durant el nostre procés creatiu.

OBJECTIUS

- Entendre la genealogia social, política i ecològica que va portar a la crema de bruixes de l'europa medieval com l'antesala de la submissió de les dones i les dissidències de gènere als poders patriarcals.
- Entendre la genealogia pagana europea dels saber-fers situats i col·lectius de les 'conjuradores' en el seu context com icona del treball en xarxa, situat i amb materials locals.
- Entendre l'enfocament ecofeminista i la seva relació amb la crema de dones que continua al sudglobal, així com la seva proposta tant en l'àmbit local com global, i el seu impacte en les pràctiques artístiques.
- Apropar-nos a les dissidències ecològiques i feministes contemporànies, que treballen a l'àmbit del disseny, l'artesania i l'art a l'àmbit local i al sudglobal.

CONTINGUTS

A partir de l'estudi de diverses autores implicades en la recerca i activisme interseccional de raça, classe social i gènere - que juntament amb les neurodivergències dibuixen el mapa de les relacions de poder que ens han portat a un present esgotat material i psíquic-, començarem explorant cóm dintre del projecte capitalista industrial europeu era necessari subrogar el treball reproductiu, de cures humanes i no-humanes, a un treball invisibilitzat i no remunerat per tal que les dones, persones socialitzades en el gènere femení, quedessin relligades a la institució de la família, de l'església, de l'estat i finalment, a la del mercat neoliberal, que lluny de reconèixer el treball reproductiu com a treball, l'òbvia i es nodreix d'ell per a créixer.

Les bruixes, segons la historiadora i activista feminista Silvia Federici, serien aquesta xarxa de dones dissidents que es co-sostenien sense marit, cura, treball assalariat, ni estat, a través de pràctiques col·lectives situades al territori -generació de medicines, artefactes artístics, litúrgies i tecnologies-, amb polítiques d'ajuda mútua properes a allò que podríem entendre com el cor ètic de l'anarquisme, mirat amb un filtre de gènere. Bruixes, exterminades conscientment pel seu valor disruptiu a un projecte colonitzador en estat germinal. Hi ha moltes bruixes al món contemporani, no només a l'europa medieval, també a les dissidències contemporànies del nord global, i sobretot, i amb el pes i dolor de les colonitzacions, totes les veus dels pobles del sud global que intenten resistir i coordinar-se perquè el projecte neoliberal actual entengui que la Terra és un ens viu i que 'Lo que hacemos al suelo, lo hacemos a nosotres mismes', comenta l'activista i filòsofa ecofeminista Vandana Shiva.

Des d'aquesta genealogia anirem a analitzar les propostes principalment ecològiques i feministes d'autores del sud i del nord global -però també des del posthumanisme, els nous materialismes o la teoria dels afectes de la vesant filosòfica- per tal de poder pensar i fer en col·lectiu les nostres pràctiques artístiques de manera sostenible, tant materialment com socialment.

METODOLOGIA

Aquesta assignatura serà impartida per dos docents en dues parts.
La primera part treballarà amb format de club de lectura, dinamitzat amb diversos materials de recolzament i activadors de debat crític, així com la presència d'une

convidade, o sortida al seu estudi, que treballi envers la recerca i activisme de l'art/artesania/disseny amb relació a l'ecologia i el feminisme. A partir dels sabers treballats a classe, l'alumnat haurà de fer una petita recerca aterrada al seu saber-fer artístic en grup per exposar-ho a classe en forma de seminari i debat.
La segona part, es desenvoluparà com a vessant pràctica que englobarà processos i metodologies de la matèria i el seu entorn, tractant conceptes de proximitat, reutilització i sostenibilitat. L'alumnat s'endinsarà en una exploració material que dependrà de la complicitat processual de fer i pensar amb les mans, entenent com aquesta es comporta, reacciona i manifesta. A partir d'aquests encontres, gestos i accions materials, cada estudiant s'endinsarà en una exploració individual i plural a la cerca del llenguatge personal i des d'unes arts implicades.
Durant les primeres sessions d'aquesta vessant pràctica, es proposa l'exploració de la tècnica de l'estampació botànica o *ecoprin*t com a metodologia referent, incidint en pràctiques sostenibles i en una relació més conscient i situada amb la matèria, a partir dels recursos que ofereix l'entorn més proper. Aquesta aproximació convida a treballar des de temporalitats més cícliques i vinculades als ritmes naturals, afavorint una actitud d'observació, atenció i anàlisi. En aquest procés, es posa en valor la recol·lecció de coneixement a partir de l'experiència directa, a través del reconeixement, la identificació i la selecció de matèria vegetal, especialment la pròpia del territori, autòctona i de temporada. Així mateix, es planteja entendre la matèria com un agent actiu i no com un simple recurs, promovent la presa de consciència sobre allò que es genera, la petjada ecològica i l'impacte dels processos creatius.
A partir d'aquesta base, l'alumnat desenvoluparà una proposta material pròpia, que pot estar perfectament vinculada al Treball Final de Grau, aprofundint en línies d'investigació personals que dependran del propi procés de treball i interès. En aquest recorregut, esdevindrà rellevant establir vincles amb els conceptes teòrics treballats a classe, com els ecofeminismes, les cures, les ecovisions o el pensament decolonial. Al final de l'assignatura s'hauran de presentar els projectes realitzats amb una memòria teòrica i pràctica escrita on es vegi reflectit tot el procés d'aprenentatge.

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 17 setmanes, és a dir, sessió de quatre hores per setmana seguint (dues teòriques i dues pràctiques) la següent distribució:
Primeres sessións: Marc conceptual i temes importants de la intersecció entre ecologia i feminismes. Introducció a una actitud responsable respecte als materials i l'entorn a través de pràctiques que aposten per processos sostenibles i de conscienciació ambiental, fent repensar la nostra relació material. Convidade a l'aula o sortida al seu estudi.Visita i possible col·laboració amb els Open Labs de la UAB, espais oberts d'experimentació i recerca, posant especial èmfasi en el Circulab, espai dedicat a l'economia circular. Treball a l'aula a partir de presentacions i debats portats pels alumnes.
Treball d'investigació matèric individual o en grup.
Posada en comú dels resultats a partir del projecte realitzat i valoració final de l'assignatura.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h
Hores activitats dirigides: 60h
Hores activitats supervisades: 8h
Hores d'aprenentatge autònom: 82h

Activitat dirigida:
Exposicions teòriques del professor a la classe amb material audiovisual com a introducció a cada un dels temes del programa.
Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.
Descripció: Una part important dels temes vindran donats per les propostes de l'alumnat, que facilitaran el debat. Aquestes propostes donaran peu a que l'alumnat (per grups) lideri l'aprofundiment en aquells temes que consensuadament quedin prioritzats.

Activitat supervisada:
Debats moderats pel professor a partir de les lectures obligatòries i exposicions dels estudiants de les seves pròpies recerques.
Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de presentació i explicació dels temes. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats proposats per l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.
Descripció: Les propostes es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es desenvoluparan a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

Activitat autònoma:
Lectura, estudi, visites a activitats significatives en l'àmbit de la matèria, i aprofundiment individual dels estudiants en els temes del programa. Desenvolupament d'investigació matèrica i treballs propositius resultants d¡auesta investigació.
Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.
Descripció: L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin: Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc.

SISTEMA D'AVALUACIÓ

L'assignatura té dues parts, una teòrica i una pràctica, que tenen les seves entregues individuals i una comuna. Pel que fa a la part teòrica, es valorarà la participació activa als debats que formaran part de la dinàmica quotidiana de classe, així com la presentació grupal d'un seminari basat en les autores estudiades. El seminari consistirà en preparar una classe, i haurà de tenir una presentació oral amb recolçament audio/visual i un treball escrit. Pel que fa a la part pràctica es durà a terme una proposta personal que reflecteixi els conceptes treballats. La part comuna és l'entrega de la proposta personal acompanyada d'un dossier escrit i una presentació oral, que apliqui els conceptes teòrics així com la memòria procedimental del projecte. Per superar l'assignatura totes les activitats hauran d'estar aprovades.

L'assistència a classe és obligatòria i més d'un 20% de faltes no justificades suposarà no superar l'assignatura.

SISTEMA D'AVALUACIÓ DE L'ASSIGNATURA

Assistència a classe i qualitat de l'actitud participativa als debats i de més procediments teòrics i pràctics: 20% de la nota.
Seminari: 20% de la nota final.
Treball pràctic: 20% de la nota.
Proposta personal (amb dossier i presentació): 40% de la nota.

RECUPERACIÓ

1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.
2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.
3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 80% de les hores lectives presencials.
4. Està establerta la possibilitat de superar l'assignatura en segona convocatòria, a través d'una "prova de síntesi", que en el seu moment s'especificarà.

RESULTATS D'APRENENTATGE

RRAA de la titulació:

KT01. Identificar els continguts, llenguatges i perspectives fonamentals per a l'anàlisi de la pràctica cultural contemporània en les seves diverses
manifestacions.
KT06. Relacionar l'experiència singular de l'estudiant amb la realitat global contemporània en la presa de posició respecte al projecte propi.
ST03. Analitzar la relació entre els processos creatius en art i disseny i els processos de transformació social en entorns nous i contextos canviants i multidisciplinaris.
ST06. Comunicar de manera oral, visual i escrita els resultats d'un projecte propi, les seves conclusions i els coneixements i raons últimes que els sustenten d'un mode clar i concís a públics especialitzats o no.
CT03. Aplicar, en els projectes creatius conceptes de sostenibilitat, d'equitat de gènere, d'inclusió i de cerca del bé comú d'acord amb la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS).
CT05. Actuar de manera ètica i responsable en el procés de producció artística, considerant l'impacte ambiental, social, polític i econòmic del treball propi.

RRAA de la matèria:

KM15. Adaptar teories de les ciències socials i tecnocientífiques al projecte propi (KT02)
KM16. Interpretar contextos socioculturals concrets com a criteri de cerca documental per al projecte propi (KT05)
SM13. Integrar al projecte propi les dimensions social, econòmica i mediambiental (ST01)
CM13. Integrar autocrítica i autonomia en la presa de decisions al llarg de les diferents fases del projecte creatiu propi (CT03)
CM14. Desenvolupar projectes creatius en equip de manera coordinada i eficient (CT02)

RRAA de l’assignatura:

KA1. Plantejar i desenvolupar discursos i pràctiques crítiques i problematitzadores a partir de l'acostament i interacció amb objectes i praxis de les arts i els dissenys contemporanis.

SA 1. Emprar diferents metodologies i recursos d’exploració i anàlisi propis de les ciències socials, del camp cientificotècnic i de les arts i els dissenys per a l'estudi i anàlisi crítica del context ecosocial des d’una mirada feminista i decolonial.

CA 1. Emprar amb sentit crític conceptes específics de l'àmbit pràctic i teòric de les arts i els dissenys.

CA 2. Emprar conceptes procedents de camps de saber diversos (filosofia, ciències socials, ciència i tecnologia, pedagogia, etc.) de forma posicionada i segons les necessitats del treball propi.

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

AAVV (2006). *Altres mirades sobre el disseny.* Barcelona: Escola Massana. Centre d'Art i Disseny.
BARAD, K (2007). *Meeting the universe halfway: quantun physics and the entanglement of matter and meaning,* NC: Duke University Press
BARAD, K (2003). *Posthumanist Performativity Toward an understanding of how matter becomes matter.* SIGNS. Spring 2003. (Arxiu pdf). Recuperat a: https://www.uio.no/studier/emner/sv/sai/SOSANT4400/v14/pensumliste/barad_posthumanist-performativity.pdf
BENNET, J (2011). *Vibrant Matter A political ecology of things,* NC: Duke University Press.
BENNET, J (2011). *Artistry an agency in a world of vibrant matter* (en línia). Recuperat l’ 11 de novembre de 2016 en https://www.youtube.com/watch?v=q607Ni23QjA
BRAIDOTTI, R (2015). *Lo Posthumano.* Barcelona: Editorial Gedisa.
BRAIDOTTI, R (2018). *Por una política afirmativa.* Barcelona: Editorial Gedisa.
BREGMAN, R. (2017). *Utopia per a realistes.* Barcelona: Empúries.
BURGESS, R. (2011). *Harvesting color. How to find plants and make natural dyes.* New York: Artisa.
BUTLER,J (2004). *Lenguaje, poder e identidad*. Barcelona: Síntesis.
BUTLER (2001). *Mecanismos psíquicos del poder. Teorías sobre la sujeción.* Madrid: Ediciones Cátedra.
DEMOS, T.J. (2020). *Descolonizar la naturaleza. Arte contemporáneo y políticas de la ecología.* Madrid: Akal.
FEDERICI, S (2010). *Calibán y la bruja Mujeres, cuerpo y acumulación originaria.* Madrid: Traficantes de sueños.
FEDERICI, S (2013). *Revolución en punto cero. Trabajo doméstico, reproducción y luchas feministas.* Madrid: Traficantes de sueños.
FEDERICI, S (2018). *El patriarcado del salario. Críticas feministas al marxismo.* Madrid: Traficantes de sueños.
FEDERICI, S (2020). *Reencantar el mundo. Feminismo y política de los comunes.* Madrid: Traficantes de sueños.
FEDERICI, S (2021). *Brujas, caza de brujas y mujeres.* Madrid: Traficantes de sueños.

GARCÉS, M (2013). *Un mundo común.* Barcelona: Edicions Bellaterra.
GARCÉS, M (2015). *Filosofía inacabada.* Barcelona: Galaxia Gutenberg.
GARCÉS, M (2015). Merleau-Ponty leído por Marina Garcés en el curso "Biblioteca Abierta" (en línia). Recuperat el 14 de febrer 2017 a: https://www.youtube.com/watch?v=ZUnM6I4hJ20
GARCÉS, M (2017). *Nueva ilustración radical*. Barcelona: Anagrama
GUATTARI, F (2015). *¿Qué es la ecosofía?* Buenos Aires: Cactus
GUAYABERO, O. (2021). *El diseño para el día antes. Propuestas para antes del colapso y cómo es posible evitarlo o, al menos, intentarlo*. Madrid: Experimenta.
HARAWAY, D (1995). *Ciencia, cyborgs y mujeres. La reinvención de la naturaleza.* Madrid: Ediciones Cátedra.
HARAWAY, D. J. (2019). *Seguir con el problema. Generar parentesco en el Chthuluceno.* Edición consonni.
HARAWAY, D (2020). *Cuentos para la supervivencia terrenal* (documental en línea). Recuperat el 20 de maig de 2020 en: https://lalulula.tv/cine/100076/donna-haraway-cuentos-para-la-supervivencia-terrenal
HERRERO, Y; PASCUAL, M; GONZÁLEZ REYES, M. *La vida en el centro. Voces y relatos ecofeministas.* Madrid: Traficantes de sueños.
HERRERO, Y; GAGO, V (2023). Ecofeminismos. La sostenibilidad de la vida. Barcelona: Ed Icária.
HERRERO, Y (2022). *Educar para la sostenibilidad de la vida. Una mirada ecofeminista a la educación.* Madrid: Ed. Octaedro.
HERRERO, Y (2021). *Los cinco elementos. Una cartilla de alfabetización ecológica.* Barcelona. Ed: Arcàdia.
KOSOFSKY, E (2003). *Touching feeling Affect, pedagogy, performativity.* Durham/London: Duke University Press.
MANCUSO, S., VIOLA, A. (2015). *Sensibilidad e inteligencia en el mundo vegetal.* Galaxia Gutenberg, S.L.
MANCUSO, S. (2020). *La nación de las plantas.* Galaxia Gutenberg, S.L.
MARGULIS, L (2019). *Symbiotic Earth: How Lynn Margulis rocket the boat and started the cientific revolution.* Veure a: https://vimeo.com/ondemand/symbioticearthhv
MANZINI, E. (2015). *Cuando todos diseñan. Una introducción al diseño para la innovación social.* Madrid: Experimenta.
MASSUMI, B (2015). *Polítics of Affect.* Cambrige: Polity Press.
MERLEAU-PONTY, M (1945). *Fenomenología de la percepción,* París: Gallimard.
MERLEAU-PONTY, M (1986). *El ojo y el espíritu.* Buenos Aires: Paidós.
MIES, M; SHIVA, V (2016). *Ecofeminismo, teoría, crítica y perspectivas.* Barcelona: Ed Icária Antarzit. Mujeres, voces y propuestas.
PELTA, R (2022). *El diseño participativo en los orígenes del co-diseño.* Arxiu. Revista de l'arxiu valencià del disseny (article en línia). Recuperat a https://ojs.uv.es/index.php/arxiu/article/view/25333/21422
ROLNIK, S (2019). *Esferas de la insurrección Apuntes para descolonizar el inconsciente.* Buenos Aires: Edición Tinta de limón, Colección nociones comunes.
SEGATO, R (2015). *La crítica de la colonialidad en ocho ensayos. Y una antropología por demanda.* Buenos Aires: Prometeo Editorial.
SEMPERE, J. (2009). *Mejor con menos. Necesidades, explosión consumista y crisis ecológica.* Barcelona: Crítica
SENNETT, R. (2006). *La cultura del nuevo capitalismo.* Barcelona: Anagrama.
SHIVA, V (2019). *El planeta es de todos*. Madrid: Editorial Popular.
SHIVA, V (2001). *Biopiratería. El saqueo de la naturaleza y del conocimiento.* Barcelona: Ed Icária.

SHIVA, V (2024). *Terra viva. Mi vida en una biodiversidad de movimientos.* Iruña: Ed. Con tinta me tienes.
SPINOZA, B (2011). *Obras completas.* Madrid: Gredos.
TSING, A (2022). *La seta del fin del mundo. Sobre la posibilidad de vida en las ruinas capitalistas.* Madrid: Capitan Swing.
VEJAR, K. (2015). *The modern natural dyer.* New York: Abrams.